

Yritys X

Hammashoidon viranomaisvaatimukset

Perehdytysopas

Tehty yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa

Sosiaali- ja terveysala

Oksana Othman & Disa Peltoniemi

Opinnäytetyö

30.10.2023

Sisällys

Johdanto	1
1 Omavalvonta	2
1.1 Asematason vastuuroolit	3
2 Työturvallisuus	4
2.1 Työturvallisuussuunnitelma	4
2.2 Työturvallisuusohjeet	5
2.3 Työturvallisuuteen liittyvät koulutukset	5
2.3.1 Ensiapukoulutus	5
2.4 Valokovettaminen	6
3 Potilasturvallisuus	7
3.1 Potilasturvallisuussuunnitelma ja -järjestelmä	7
3.2 Potilasasiamies	7
3.3 Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta	8
3.4 Lääkinnällisten laitteiden turvallisuus	8
4 Hygieniasuunnitelma	9
5 Lääkehoito	10
5.1 Lääkeluvat	10
5.2 Lääkehuolto	10
5.2.1 Lääkkeiden tilaaminen	10
5.2.2 Lääkkeiden säilyttäminen	11
5.2.3 Peruslääkevalikoima	11
5.2.4 PKV-lääkkeet	12
5.2.5 Lääkehuollon poikkeamat	12
5.3 Lääkehoitosuunnitelma	12
5.4 Osaamisvaatimukset, vastuut, velvollisuudet, työnjako	14
6 Kemikaaliturvallisuus	17
6.1 Kemikaaliluettelo ja käyttöturvallisuustiedotteet	17
7 Säteilyturvallisuus	18
7.1 Säteilylaki 859/2018	18
7.1.2 STUK- määräykset	18
7.1.3 Työntekijöiden suojeleminen	18

7.2	STM- asetus ionisoivasta säteilystä	19
	7.2.1 Annosrajat	19
	7.2.2 Toiminnanharjoittajan velvollisuudet	19
7.3	Turvallisuuslupa	20
	7.4.1 Turvallisuusarvio	20
	7.4.2 Johtamisjärjestelmä	20
7.4	Kuvantamisen ohjeet	21
7.5	Aseman vastuut ja velvollisuudet	21
7.6	Koulutukset	23
8	Palo- ja pelastussuunnitelma	24
	8.1 Käyttöönottotarkastus	24
9	Jätehuolto	25
	9.1 Erityisjäte	25
	9.2 Vaarallinen jäte	26
	9.2.2 Lääkejäte	26
	9.2.3 Amalgaamijäte	26
	9.2.4 Röntgentoiminnan jäte	26
	9.2.5 Paristot	26
	9.3 Tietosuojattava jäte	27
	9.4 Yhdyskuntajäte	27
10	Tietosuoja	28
	10.1 Yleisesti tietosuojasta	28
	10.2 GDPR	28
	10.3 Tietosuojavastaava	28
	10.4 Lokitietojen tarkastus ja selvityspyyntö	28
	10.5 Tietosuojaohjeet	29
	10.6 Tietoturvaloukkaus	29
	10.6.2 Toimintaohjeet tietoturvaloukkaustilanteessa	30
	10.7 Potilasasiakirjat	31
	10.7.2 Potilastietoja koskeva tarkastuspyyntö, oikaisu, täydennys ja poisto	31
	10.7.3 Potilastietojen luovuttaminen sivullisille	31
	10.7.4 Potilastietojen pyytäminen muista hoitopaikoista.	31
	10.7.5 Potilaan puolesta asioiminen	31
	10.7.6 Ohjeet potilastietojen käsittelystä ja luovuttamisesta	32
	10.7.7 Asiakirjojen hävittäminen	32
	Lähteet	33

Johdanto

Suomen lainsäädäntö ja viranomaiset varmistavat, että suunterveydenhuolto täyttää tiukat laatu- ja turvallisuusvaatimukset ja noudattaa voimassa olevat säädökset. Tässä perehdytysoppaassa käsitellään tiivistetysti viranomaisvaatimukset, jotka koskevat hammashoitoa ja yksityisen palveluiden tuottajia. Opas toimii runkona toiminnan laadun takaamiseksi.

Opas on suunnittelu lähinnä Yritys X:n esihenkilöiden käyttöön. Oppaan käyttökohteina ovat uudet/ perustettavat hammasklinikat. Opas toimii myös oleellisena osana nykyisen hammasklinikoiden toiminnan laadun takaamiseksi.

Versio luettavissa tulostettavana ja sähköisesti. Opas sisältää hyperlinkit ja QR-koodit, joiden avulla pääset lukemaan aiheesta tarvittaessa lisää. Hyperlinkit tunnistavat liilasta väristä esim. [hyperlinkki](#). QR-koodit kappaleiden reunassa ja niitä skannaamalla pääset samaan nettiosoitteeseen kuin kilkkamalla hyperlinkistä.

1 Omavalvonta

Omavalvonnan avulla kehitetään ja seurataan toiminnan laatua. Hyvin toteutetulla omavalvonnalla parannetaan potilas- ja työturvallisuutta. Valviran ohjeistus [hyvinvointi-alueiden ja palveluntuottajien omavalvonnasta](#).

Omavalvonnan asiakirjat muodostuvat toiminta- ja menettelyohjeista, jotka varmistavat yhdenmukaisen toiminnan kaikissa palveluketjun vaiheissa. Menettelytavoista sovitaan omavalvontasuunnitelmassa, jotta voidaan ennaltaehkäistä havaitut riskit, vaaratilanteet ja laadulliset puutteet. Suunnitelman avulla määritellään yrityksessä noudettavia toiminta- ja toteuttamisen seurantatapoja.

Omavalvontasuunnitelma tulee laatia aina ennen toiminnan aloittamista. Palveluntuottajalla on myös velvollisuus pitää omavalvontasuunnitelma ajan tasalla ja tarpeen mukaan päivittää sitä.

Omavalvonnan keskeiset alueet hammashoidossa ovat laatu, työturvallisuus, hygienia, välinehuolto, laiteturvallisuus, lääkehoito, kuvantaminen ja tietosuoja.

Jokaisella vastaanotolla tulee olla omavalvonta suunnitelma.

Asemakohtaiset suunnitelmat

- Omavalvontasuunnitelma (organisaatio kohtaisesti)
- Työturvallisuus-suunnitelma
- Hygieniansuunnitelma
- Lääkehoidonsuunnitelma
- Pelastussuunnitelma
- Jätehuolto-suunnitelma

1.1 Asematason vastuuroolit

Toiminnanharjoittajan on lain mukaan määritettävä vastuurooli säteilytoimintaan.

Tämän yksikön:

Säteilyturvallisuusvastaava:	
------------------------------	--

Muutoin vastuurooleja ei ole pakko määrittää, mutta asematasoiset vastuuroolit voivat helpottaa eri osa-alueiden vastuunjakoja. Vastuunjaosta sovitaan esimiehen ja työntekijän kesken. Toiminnanharjoittajan velvollisuus on kuitenkin huolehtia, että kaikki viranomaisvaatimukset toteutetaan asian mukaisesti.

Lääkevastaava:	
Hygieniavastaava:	
Laittevastaava:	
Tarvikevastaava:	
Turvallisuusvastaava:	

2 Työturvallisuus

Työturvallisuuden tarkoitus on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita. [Työturvallisuuslaki \(738/2002\)](#) on perusta työturvallisuudelle. Työturvallisuus ennaltaehkäisee työtapaturmia, ammattitautteja ja muita työympäristöstä johtuvia terveydelle haitallisia tekijöitä.

Työnantaja on lain mukaan velvollinen huolehtimaan, että henkilökunta saa tarpeen mukaisen perehdytyksen/koulutuksen, jotta työntekijöiden turvallisuus ja terveys on taattu työssään. Työnantajan on myös varmistettava, että henkilökunta on ymmärtänyt opastuksen.

2.1 Työturvallisuussuunnitelma

Työnantajan velvoite on selvittää ja arvioida työn vaarat. Työturvallisuussuunnitelma ei ole pakollinen hammashoidossa, mutta on hyvä apukeino tässä.

Työturvallisuussuunnitelman tarkoitus on kartoittaa terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät riskit

Työturvallisuussuunnitelma malli:

- **Henkilökunnan riskit**
  - ylikuormitus
  - ergonomia
  - tapaturmat
  - onnettomuudet
  - väkivalta- ja uhkatilanteet
- **Ennaltaehkäisy riskien varalle**

2.2 Työturvallisuusohjeet

Henkilökuntaa varten vastaanotolla tulisi olla kirjalliset turvallisuusohjeet sähköisesti ja mahdollisuuksien mukaan tulostettavana. Ohjeet on hyvä sijoittaa hoituhuoneisiin, väli-
nehuoltoon sekä esimerkiksi sisäiseen intraan.

- **Ensiapu**
  - Hätä tilanteen sattuessa (toiminta ohjeet)
- **Työ- ja potilasturvallisuusjärjestelmä (poikkeamailmoitukset)**
  - HaiPro/ jokin muu järjestelmä (ilmoituksen teko ohjeistus)
- **Pistotapaturmat**
  - Ennaltaehkäisy
  - Ohjeistus pistotapaturman sattuessa
  - Yhteystiedot
- **Työtapaturmat**
  - Ennaltaehkäisy
  - Ohjeistus työtapaturman sattuessa
  - Yhteystiedot
- **Työvaatteet ja suojaimet**
- **Uhkatilanteet**
  - Toimintamalli
- **Häirintä ja epäasiallinen kohtelu**
  - Toimintamalli
- **Päihdeohjelma**
  - Toimintamalli

2.3 Työturvallisuuteen liittyvät koulutukset

Työantaja velvoite on varmistaa, että kaikilla työntekijöille on annettu riittävät tiedot haitta- ja vaaratekijöistä.

- Velvollinen järjestämään perehdytyksen ja tarvittavat koulutukset.
- Velvollisuus varmistaa, että henkilökunnan osaamista ylläpidetään säännöllisesti. Lisäksi osaamista tarvittaessa täydennettävä, jos menettelyt muuttuvat.
- Velvollisuus dokumentoida henkilökunnan suoritettut koulutukset.

2.3.1 Ensiapukoulutus

On tärkeätä ylläpitää henkilökunnan ensiapu osaamista säännöllisen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Työnantajan vastuulla on huolehtia, että ensiapu järjestetään asianmukaisesti ottaen huomioon työntekijöiden lukumäärän, työn luonteen ja -olosuhteet.

*Työturvallisuuslaki 738/2002 §46

2.4 Valokovettaminen

Muovipaikkojen ja sidosaineiden kovettamiseen tarvitaan sinistä led- tai halogeenivalokovetinta.

Sininen led-valo voi vahingoittaa näköä. Sinistä valoa käsitellessä on hyvä käyttää oranssia valosuojaa tai oransseja suojalaseja.

Valokovettamisen teho suositellaan mittaamaan säännöllisesti siihen tarkoitettulla mittarilla. Tällä varmistetaan, että valo teho on kunnossa. Mittaus tuloksista on suotavaa pitää kirjaa seurannan vuoksi.

* [Käypähoito suositus: Valokovettaminen](#)

3 Potilasturvallisuus

Potilasturvallisuus on erittäin tärkeä osa hammasalan ammattilaisten työtä. Se sisältää toimenpiteitä ja käytäntöjä, joiden avulla pyritään varmistamaan potilaiden turvallisuus ja hyvinvointi hoidon aikana. Turvallinen hoito, turvallinen lääkehoito ja lääkinnällisten laitteiden turvallisuus ovat potilasturvallisuuden perusta. Vastuullisten periaatteiden ja toimintojen avulla edistetään hoitojen ja palvelujen turvallisuutta sekä suojellaan potilaita vahingoittumiselta. Jokainen henkilökuntaan kuuluva on vastuussa potilasturvallisuuden edistämisestä ja sen varmistamisesta omassa työssään.

3.1 Potilasturvallisuussuunnitelma ja -järjestelmä

[Terveystieteiden tutkimuskeskuksen lausunto 1326/2010](#) 8§ ja [STM:n 341/2011](#) asetuksen mukaan toimintayksikössä pitäisi olla laadittu potilasturvallisuussuunnitelma ja nimetty vastuhenkilöt.

Potilasturvallisuussuunnitelman pitäisi sisältää seuraavat asiat:

- Johtaminen ja vastuhenkilöt
- Henkilöstöjohtaminen ja avoin turvallisuuskulttuuri
- Henkilöstön osallistuminen, perehdyttäminen ja koulutus potilasturvallisuuteen
- Potilaan ja läheisten osallistuminen potilasturvallisuuden kehittämiseen
- Laadunhallinta-asiakirjat
- Turvallisuusriskien hallinta, dokumentointi ja tiedonkulku
- Raportointi ja ilmoitusjärjestelmät sekä korjaavat toimenpiteet
- Alueellinen yhteistyö

Jokaisessa toimintayksikössä pitäisi olla järjestelmä, jonka avulla voidaan raportoida ja seurata vaaratapahtumia. Vaaratapahtumista oppiminen ilman syyllistämistä, edistää toiminnan kehittämistä ja potilasturvallisuutta.

3.2 Potilasasiamies

[Potilaslain 785/1992](#) 11 § mukaan Potilasasiamies on toimintayksikön nimeämä henkilö, joka auttaa ja neuvoo potilaita heidän oikeuksiinsa liittyvissä asioissa. Potilasasiamies voi toimia yhdessä tai useammassa toimintayksikössä.

Toimintayksikön potilasasiamies	
Yhteystiedot	

3.3 Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta

Infektioiden torjunta on olennainen osaa potilasturvallisuuta. [Tartuntatautilaki 1227/2016](#) 17 § velvoita terveydenhuollonyksiköitä noudata hygieniasuunnitelmaohjeistuksia.

3.4 Lääkinnällisten laitteiden turvallisuus

Lääkinnällisten laitteiden turvallisuus on osa potilasturvallisuutta. [Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista 629/2010](#) ohjaa lääkinällisten laitteiden turvallista käyttöä. Laitteita tulee käyttää tarkoituksen mukaisesti ja noudattaen käyttöohjeita. Laite tulee ylläpitää ja huoltaa valmistajan ohjeiden mukaisesti. Laitteen huollot, korjaukset ja asennukset suorittaa siihen oikeutettu asiantuntija.

Terveydenhuollon yksikkö on velvollinen raportoimaan Valviralle ja valmistajalle vaaratilanteista, jotka liittyvät lääkinällisten laitteiden käyttöön. Toimintayksikössä tulee olla vastuuhenkilö, joka valvoo, että lain määräyksen ja säännökset noudatetaan.

Hoitoyksikössä tulee olla seurantajärjestelmä, jonka avulla varmistetaan laitteiden käytöturvallisuutta.

4 Hygieniasuunnitelma

Hygieniasuunnitelma on osa potilasturvallisuutta. [Tartuntatautilaki \(2016/1227\)](#) velvoittaa terveydenhuollon yksiköitä torjumaan suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektioita. Hammashoidossa aseptiikka on niin korkea tasoista, jotta voidaan hoitaa potilaat turvallisesti tiedossa tai ei tiedossa olevista tartunnoista huolimatta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on laatinut [ohjeen suun terveydenhuollon yksiköiden tartunnantorjuntaan](#).

Esimerkki. runko hygieniasuunnitelmasta:

- **Hoitotilojen suunniteltu**
- **Mikrobien leviäminen terveydenhuollossa**
  - Tartuntatiet
- **Aseptinen toiminta potilaan hoidossa; Henkilökunnan aseptiikka: käsihygienia, suojainten käyttö**
  - Käsihygienia
  - Suojaintenkäyttö
- **Pintojen siivous ja desinfektio**
  - Siivous
  - Pintadesinifektio
- **Suunhoitoyksikön ja hoituhuoneen hygienia käytännöt**
  - Työskentelyhygienia (aloitus ja lopetus)
  - Potilasvaihto
  - Vesi- ja imujärjestelmät
  - Jäljennösten desinifektio
  - Intraoraalikuvantaminen / kuvalevyjen desinfektio
- **Suunhoidonvälineiden huolto**
  - Välineiden pesu ja desinfektio
  - Välinehuolto koskevat ohjeistukset ja lain asettamat vaatimukset
  - Suunhoidon välineiden huolto-ohjeet
  - Laitteiden omavalvonta/dokumentointi
- **Vastaanottohuoneen ja sen laitteiden hygienia**
  - Laitteiden käyttö ja huolto
- **Pyykkien käsittely**
- **Jätteiden käsittely suun terveydenhuollossa**
- **Pisto- ja viiltotapaturmat**
  - Ennaltaehkäisy
  - Toimintaohjeet
- **Henkilökunnan koulutukset**
- **Rokotukset**
  - Hoitohenkilökunnan rokotusvelvoitteet
- **Laadunvalvonta**

5 Lääkehoito

Lääkehoidon turvallisuus hammasklinikalla on ensiarvoisen tärkeää potilasturvallisuuden takaamiseksi. Lääkkeiden käyttöön liittyy riskejä ja virheet voivat aiheuttaa haittavaikutuksia ja vakaavia seurauksia. [Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen](#) sisältää selkeät toimintamallit ja ohjeet, jotka vähentävät lääkehoidon vaaratapahtumien mahdollisuuksia ja edistävät potilaiden turvallisuutta hoidon aikana.

5.1 Lääkeluvat

Lääkelupa on virallinen oikeus määrätä ja jakaa lääkkeitä potilaille. Lääkelupa antaa mahdollisuutta hoitaa potilaita tehokkaasti ja turvallisesti, noudattaen samalla voimassa olevia lakeja ja sääntöjä.

Työnantaja huolehtii siitä, että työntekijöillä on tarvittavat lääkeluvat ja ne ovat voimassa. Myös työnantajan vastuulla varmistaa työntekijöiden osaaminen, ennen osallistamista lääkehoito tehtäviin.

Lääkehoitoluvat ovat yleensä voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen ne on uusittava. Työntekijöiden on suoritettava tai päivitettävä Lääkehoidon osaamisen perusteet, kuten LOVE LOP tai SuuLOP. Lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan, miten varmistetaan työntekijöiden pätevyys ja osaaminen.

Lääkehoitosuunnitelma löytyy_____

Sähköisestä SuuLOP tenttijärjestelmästä voi tarkistaa lääkelupien voimassaolot,

löytyy_____

5.2 Lääkehuolto

5.2.1 Lääkkeiden tilaaminen

Lääketilaus tehdään apteekkiin yksikössä sovitulla tavalla, joko kirjallisesti tai sähköisesti. Tilauksen tulee aina olla vahvistettu toimintayksikön vastuuhammaslääkärin toimesta.

Yksikön vastuuhammaslääkäri	
Lääkkeiden toimittaja	

5.2.2 Lääkkeiden säilyttäminen

Toimintayksikössä lääkkeet säilytetään erillisessä lukitussa tilassa, johon ulkopuoliset ja lääkehoitoon kulumattomat henkilöt eivät pääse. Lääkkeet säilytetään alkuperäisessä pakkauksessa ja pakkausta ei saa muokata millään tavoin, jotta varmistetaan erä- ja kestoajatiedot säilyvät oikeina.

Lääkkeiden säilyvyys ja teho voivat heikentyä usealla eri tavolla, kuten altistuminen korkealle lämpötilalle, valolle ja kosteudelle. Kylmät ja kuivat olosuhteet eivät ole ihanteellisia säilytykselle. Lääkkeiden ja lääkevalmisteiden optimaalinen säilytyslämpötila on yleisesti asetettu 25 °C:een ja kosteus 60 prosenttiin. Poikkeuksena ovat jääkaapissa säilytettävät lääkkeet ja lääkevalmisteet. On tarkistettava lääkkeiden säilytys-suositukset pakkausselosteesta tai sähköisestä palvelusta esim. Lääkeinfo.fi. Väärin säilytetyt lääkkeet voivat menettää omaa tehonsa tai muuttua myrkylliseksi ja vaaralliseksi.

Vanhettuneet tai vanhentumassa olevat lääkkeet tulee poistaa käytöstä ja hankkia niiden tilalle uusia hyvissä ajoin. Vanhentuneet tai muuten käyttökeltottomat lääkkeet on poistettava lääkesäilytystilasta ja toimitettava asianmukaiseen hävittämiseen.

Työyksikössä tulee nimettyä lääkevastaava, jonka vastuulla on lääkkeiden säilytystilan ja olosuhteiden seuranta. Hänen vastuullansa on lääkevaraston kuukausittainen tarkastelu, lämpötilan säännöllinen seuranta ja rekisteröinti. Yksikön nimetty lääkevastaava ks. kohta [1.1](#).

Yksikön lääkevastaava	
-----------------------	--

5.2.3 Peruslääkevalikoima

Terveystieteiden peruslääkevalikoima on [Fimean määräykseen \(6/2012\)](#) mukaisesti määrätty lääkevalikoima, joka on toimintayksikössä jatkuvassa käytössä. Se on asiantuntijoiden kokoama ja terveydenhuollon toimintayksikössä hyväksytty lääkevalikoima.

Toimintayksikön peruslääkevalikoima vastaa potilaiden ja asiakkaiden hoidontarpeita. Lääkevalikoiman laajuus riippuu toimintayksiköstä ja palvelujen luonteesta. Sen tavoitteena on tarjota turvallista, tehokasta ja kustannustehokasta lääkehoitoa. Valikoimaan kuuluvat yleensä säännöllisesti ja pääsääntöisesti käytetyt lääkkeet. Tämä auttaa pitämään lääkkeiden määrää rajoitettuna, mikä vähentää väärinkäytön riskiä ja lisää lääkeshoidon turvallisuutta.

Peruslääkevalikoima löytyy _____

5.2.4 PKV-lääkkeet

PKV-lääke on pääasiassa keskushermostoon vaikuttava lääke. Jotkut näistä lääkkeistä luokiteltu huumausaineiksi. PKV-lääkkeen käsittelyssä on noudettava erityistä varovaisuutta ja huolellisuutta, sillä niiden yliannostus voi vaarantaa potilaan hengen. Toinen riski liittyy näiden lääkkeiden väärinkäyttöön. Lääkehoitosuunnitelmasta löytyy PKV-lääkkeisiin ja huumausaineisiin liittyvät käytännöt ja ohjeet. Vanhat ja käyttökelvottomat PKV-lääkkeet tulee käsitellä varallisena jätteenä, joten niiden hävittämisessä on noudettava erityistä huolellisuutta.

PKV ja huumausaineita sisältävät valmisteet tulee säilyttää erillisessä, lukitussa tilassa, johon asiattomat henkilöt eivät pääse. Näiden aineiden kulutuksesta on pidettävä erillinen tarkka kirjanpito eli kulutusseuranta. Kulutuskorttien tarkka täyttäminen, seuraaminen ja varaston inventaario ovat keskeisiä toimenpiteitä väärinkäytön torjumiseksi ja varaston hallinnan parantamiseksi.

Lait ja asetukset, jotka käsittelevät PKV-lääkkeitä ja huumausaineita: [Sosiaali- ja terveysministeriön asetukset 1088/2010](#), [347/2015](#), [Huumausainelaki 373/2008](#), [Valtioneuvoston asetus huumausaineiden valvonnasta 548/2008](#)

5.2.5 Lääkehuollon poikkeamat

Suunterveydenhuollossa saattaa esiintyä lääkehoidon poikkeamia, jotka voivat liittyä lääkkeiden annosteluun, lääkitysvirheisiin, haittavaikutuksiin ja muihin odottamattomiin tilanteisiin. On erittäin tärkeä havaita, dokumentoida ja ryhtyä ajoissa korjattaviin toimenpiteisiin lääkehoidon poikkeamien sattuessa.

Lääkehoitosuunnitelmasta löytyy ohjeita siitä, miten tulee toimia näissä tilanteissa.

5.3 Lääkehoitosuunnitelma

Kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköillä tulee olla työyksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma. Sen on oltava linjassa toimintayksikön lääkehoitosuunnitelman kanssa, mutta se on räätälöidy vastaamaan kyseisen työyksikön tarpeisiin ja olosuhteisiin. Lääkehoitosuunnitelma on tärkeä osa henkilökunnan perehdytystä lääkehoidossa.

Lääkehoitosuunnitelman tarkoitus on antaa selkeät ohjeet ja suuntaviivat lääkehoidon eri vaiheisiin, jotta lääkehoito tapahtuu turvallisesti ja laadukkaasti. Suunnitelman avulla varmistetaan, että eri ammattiryhmät noudattavat yhtenäisiä toimintatapoja ja ylläpitävät tarvittavaa osaamista. Lisäksi se antaa ohjeita poikkeavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseen, havaitsemiseen ja raportointiin.

Lääkehoitosuunnitelman pitäisi sisältää seuraavat asiat:

- Lääkehoidon sisältö ja toimintatavat
- Lääkehoidon osaamisen varmistaminen ja ylläpitäminen
- Henkilöstön vastuut, velvollisuudet ja työnjako
- Lupakäytännöt
- Lääkehuolto: lääkkeiden tilaaminen, säilytys, valmistaminen, käyttökuntoon saattaminen, palauttaminen, lääkeinformaatio, ohjaus ja neuvonta
- Lääkkeiden jakaminen ja antaminen
- Potilaiden informointi ja neuvonta
- Lääkehoidon vaikuttavuuden arviointi
- Dokumentointi ja tiedonkulku
- Seuranta- ja palautejärjestelmät

Lääkehoitosuunnitelma tulisi päivittää vuosittain tai silloin, kun olosuhteet tai lakisäädökset muuttuvat.

Lääkehoitosuunnitelma löytyy_____

5.4 Osaamisvaatimukset, vastuut, velvollisuudet, työnjako

Hammashoitolan toimintayksikössä lääkehoitoon osallistuvat eri ammattiryhmät, joilla on erilaiset vastuutehtävät lääkehoidon yhteydessä. Yksikön moniammatillainen tiimi varmistaa potilaiden hoidon laadun. Jokainen työntekijä on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään omaa osaamistaan. Työnantajan vastuulla on lääkehoidon osaamisen varmistaminen. Alla olevassa taulukossa on kuvattu yksikön ammattiryhmiä, heidän vastuunsa, velvollisuutensa ja työnjakonsa, jotka liittyvät lääkehoitoon.

Vastuuhenkilö täyttää:

Yksikön vastuuhammaslääkäri	
Vastuu ja tehtävät	
Osaaminen	
Hammaslääkäri	
Vastuu ja tehtävät	<p>Hammaslääkäri vastaa kokonaisuudessa asiakkaan tai potilaan lääkehoidosta, lääkehoidon tarpeesta ja suunnittelusta. Hänen vastuullansa on lääkityksen aloittaminen ja lopettaminen, potilaan kokonaislääkityksen tarkastaminen, lääkkeiden yhteisvaikutukset ja päällekkäisyyksien haittojen ennakointi.</p> <p>Reseptilääkkeiden määrääminen ja kirjaaminen.</p> <p>Lääketieteellinen asiantuntemus.</p>
Osaaminen	<p>Terveydenhuollon ammattilaisia koskeva laki 559/1994 velvoittaa jokaisen hammaslääkäriä ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan.</p>

Hammashoitaja	
Vastuu ja tehtävät	<p>Hammashoitaja voi osallistua lääkkeiden antamiseen potilaalle hammaslääkärin valvonnassa, avustaa lääkkeiden valmistamisessa ja seurannassa sekä osallistua potilasohjeistukseen liittyen lääkkeiden käyttöön.</p> <p>Lääkkeiden vastaanotot ja purku.</p>
Osaaminen	Koulutus Love luvat
Suuhygienisti	
Vastuu ja tehtävät	<p>Lisäkoulutuksen suorittanut ja Valvirasta saanut yksilöintitunnistusta suuhygienisti voi määrätä asetuksessa 992/2019 mainittuja lääkinnällisiä aineita vastaanottotoimintansa varten, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä lääkkeitä potilaalle.</p> <p>Infiltraatiopuudutuksen anto koulutuksen mukaisesti. Infiltraatiopuudutusaineiden tai adrenaliinin antaminen vaatii lisäkoulutusta ja lupaa yksikön vastaavalta hammaslääkäriltä.</p> <p>Potilaan informointi ja neuvonta, lääkevaikutuksen arviointi.</p>
Osaaminen	<p>Terveystieteiden ammattilaisia koskeva laki 559/1994 velvoittaa suuhygienistin ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan.</p> <p>Love luvat</p>
Hammaslääketieteen opiskelija	
Vastuu ja tehtävät	<p>Lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoilla on tilapäinen oikeus toimia lääkärin tehtävissä, kun he ovat suorittaneet tarvittavat opinnot. Tämä edellyttää ohjaajalääkärin nimeämistä, joka valvoo opiskelijan lääkkeiden määräämistä. Opiskelijoiden oikeus lääkkeiden määräämiseen on rajoitetumpi kuin valmistuneiden lääkäreiden ja hammaslääkäreiden. Opiskelija voi määrätä lääkkeitä vain hoitosuhteessa oleville potilaille.</p>
Osaaminen	Suoritettu vähintään neljä hammaslääketieteen opintovuotta.

Sosiaali- ja terveysalan opiskelija	
Vastuu ja tehtävät	Sosiaali- ja terveysalan opiskelijalla on oikeus toimia tilapäisesti terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä, kun hän on suorittanut kaksi kolmasosaa opinnoistaan. Opiskelija toimi nimetyn ja riittävän kokemuksen omaavan ohjaajan valvonnassa.
Osaaminen	Suoritettu hyväksytysti vähintään kaksi kolmasosaa opinnoista.
Esimies	
Vastuu ja tehtävät	
Osaaminen	

6 Kemikaaliturvallisuus

Suun terveydenhuollon työntekijät altistuvat päivittäin erilaisille kemikaaleille työssään. Altistuminen liittyy hammashoitolan päivittäiseen toimintaan, kuten puhdistus- ja desinfiointiaineet, paikkaus- ja korjaavan työn materiaalit, henkilökohtaiset suojaimet, jäljennösaineet, fluoridit ja muut hammashoitoon liittyvät kemikaalit. Työprosessin aikana voi syntyä erilaisia terveydelle vaarallisia tekijöitä, kuten pölyjä, höyryjä, kaasuja ja ihoärsytystä aiheuttavia tekijöitä.

Valtioneuvoston asetuksen [715/2001](#) mukaan työnantaja on velvollinen kartoittamaan työntekijöiden kemikaaleille altistumisriskit. Riskien arviointi on dokumentoitava ja ryhdyttävä toimenpiteisiin riskien vähentämiseksi tai poistamiseksi.

6.1 Kemikaaliluettelo ja käyttöturvallisuustiedotteet

Työnantajan vastuulla ylläpitää ajantasaista luetteloa käytössä olevista kemikaaleista. Luettelon on täytettävä viranomaisvaatimuksia [715/2001](#) 5 §. Työpaikalla käytettävät kemikaalit listattava aakkosjärjestyksessä kaupanimen perusteella. Listalta pitää löytyä vähintään seuraavat tiedot: kemikaalin kaupp nimi, kemikaalin luokitustieto ja käyttöturvallisuustiedote. Käyttöturvallisuustiedotteet ja kemikaaliluettelo on oltava helposti saatavilla.

Kemikaaliluettelo löytyy _____

[Tästä](#) voi ladata Kemikaaliluettelo ja kemiallisten tekijöiden aiheuttamien riskien arviointilomaketta.

Yksikössä tulee olla nimetty vastuhenkilö, joka huolehtii, että luettelo on ajan tasalla ja työntekijöillä on riittävästi osaamista kemikaalien käsittelyä varten. Tarvittaessa on järjestettävä lisää opetusta ja opastusta. Kemikaaliluettelo on päivitettävä kerran vuodessa tai silloin, kun toiminta muuttuu.

Kemikaaliturvallisuuden vastuhenkilö	
Luettelo on päivitetty: pvm.	

7 Säteilyturvallisuus

Säteilyä esiintyy osana luonnollista elinympäristömme. Suurin osa saamastamme säteilyä on peräisin sisäilman radonista (STUK). Säteily voidaan myös hyödyntää lääketieteessä esim. diagnostiikassa. Hammashoidossa säteily hyödynnetään päivittäin diagnostiikan tukemiseksi. Yleisin tapa hyödyntää säteilyä on hampaiden röntgenkuvaus. Vaikka säteily tapahtuu lähes koko ajan, tulee säteilyä aiheuttavissa toimenpiteissä minimoida potilaan ja henkilökunnan säteilyaltistus eri keinoin. [Säteilyturvallisuus keskus \(STUK\)](#) valvoo säännösten ja määräysten noudattamista.

7.1 Säteilylaki 859/2018

[Säteilylaki 859/2018](#), jonka tarkoitus on estää ja vähentää säteilyä aiheuttavia haittoja terveydelle sekä ympäristölle.

Yleiset periaatteet:

- **Oikeutusperiaate:** hyöty suurempi kuin haitta
- **Optimointiperiaate:** säteilyaltistus pidetään mahdollisimman alhaisena
- **Yksilönsuojaperiaate:** säteilyaltistus ei saa ylittää asetuksella vahvistettavia enimmäisarvoja.

7.1.2 STUK- määräykset

[Säteilylain nojalla annetut määräykset \(S-sarja\)](#)

7.1.3 Työntekijöiden suojele

Toiminnanharjoittajan velvollisuus on järjestää säteilytyö niin, että se on turvallista.

- **Säteilytyöntekijät jaetaan A ja B luokkiin**
  - Tehtävä ennen säteilytyön aloittamista ja luokitus tarkistettava säännöllisesti
  - A-luokka = efektiivinen annos on tai on suurempi kuin 6 mSv vuodessa. Työskentelee valvonta alueella toistuvasti tai pitkiä aikoja. (työterveyslääkäri arvioinut soveltuvuuden)
  - B- luokkaan kuuluu, ne jotka eivät kuulu A-luokkaan.
- **Säteilytyötä tekevän tulee olla 18-vuotta täyttänyt**
- **Työskentelypaikat on luokiteltava**

- Valvonta-alue
- Tarkkailualue
- **Toiminnanharjoittaja vastaa ulkopuolisten työntekijöiden suojelusta**
- Keikkatyöntekijät (Oikeudet ja velvollisuudet ovat samat kuin muilla säteilytyötä tekevillä).

*S-sarja

7.2 STM- asetus ionisoivasta säteilystä

[Valtioneuvoston asetus ionisoivasta säteilystä 1034/2018](#)

7.2.1 Annosrajat

Säteilytyöntekijän	Efektiivinen annos: ei saa olla suurempi kuin 20 mSv vuodessa Silmän mykiön ekvivalenttiannos ei saa olla suurempi kuin 100 mSv viiden peräkkäisen vuoden ajanjaksona. Yksittäisenä vuoden annos ei saa olla 50 mSv suurempi
Väestön	Efektiivinen annos: ei saa olla suurempi kuin 1 mSv vuodessa

*Valtion neuvoston asetus ionisoivasta säteilystä §13

7.2.2 Toiminnanharjoittajan velvollisuudet

Asiantuntijoiden käyttäminen

- **Säteilyturvallisuusasiantuntija (STA)**
  - Sairaalfysiikka voi toimia säteilyturvallisuusasiantuntijana
  - Toiminnanharjoittajan apuna, joka huolehtii, että säteilyjärjestelmät toteutetaan
  - Tiivistä mukana säteilytoiminnassa (työperäinen tai väestön altistusluokka on 1 tai 2)
  - Käytettävissä (työperäinen tai väestön altistusluokka on 3)
  - Käytettävä; kun aloitetaan uutta säteilytoimintaa, säteilyluokka muuttuu tai havaitaan ongelmia säteilynsuojelussa
- **Lääketieteellisen fysiikan asiantuntija (LFA)**

- Toiminnanharjoittajan neuvoja (auttaa lääketieteelliseen säteilyaltistukseen sovellettavasta säteilyfysiikasta).
- Neuvoa suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa.

7.3 Turvallisuuslupa

Ennen säteilyn käyttö tulee hakea turvallisuuslupa hyvissä ajoin säteilyturvakeskuksesta. Säteilytoimintaa ei tule aloittaa ennen, kun lupa on annettu. Säteilyn muutoksista ja lopettamisesta tulee myös ilmoittaa. ([Hae turvallisuuslupaa tai ilmoita muutoksesta](#)).

Hakemusta varten tarvitaan:

- Hakijan tiedot
- Säteilytoiminnan tarkoitus ja harjoittamispaikan tiedot
- Säteilytoiminnan johtamisjärjestelmä
- Säteilyturvallisuusasiantuntijan (STA) tiedot ja kelpoisuus todistus
- Säteilyturvallisuusvastaavan (STV) tiedot ja kelpoisuustodistus
- Säteilyn turvallisuusarvio
- Suunnitelma turvajärjestelystä
- Röntgenlaitteiden tiedot ja huoltojärjestelyt
- Säteilytoiminnasta syntyvistä radioaktiivisista jätteistä ja päästöistä
- Säteilytoiminnan laadunvarmistuksen menettelyt
- Muut turvallisuuden kannalta tärkeät tiedot.

7.4.1 Turvallisuusarvio

Lupaa varten tulee tehdä turvallisuusarvio säteilytoiminnasta. Luokitus on 1-3. 1 = suurinta altistusta ja 3= pienintä. Esimerkkisi. Hammasröntgentoiminta on pääsääntöisesti 3 luokkaa.

Stukin ohje [näin laadit turvallisuusarvion](#). Lomake 1,5a tai 1,5b.

7.4.2 Johtamisjärjestelmä

Turvallisuuslupaa varten on tehtävä myös kirjallinen johtamisjärjestelmä säteilytoiminnasta. Johtamisjärjestelmässä käy ilmi se, että säteilytoimintaa suunniteltaessa on huomioitu tarpeellinen asiantuntemus toiminnan turvallisuuden vuoksi (STA, LFA ja STV)

7.4 Kuvantamisen ohjeet

Henkilökuntaa varten vastaanotolla olisi hyvä olla kirjalliset kuvantamisohjeet. Ohjeet on hyvä sijoittaa niihin paikkoihin, jossa säteilyä pääosin harjoitetaan. Esimerkiksi. Hoi-tohuoneessa röntgen putken läheisyyteen, röntgenhuoneeseen sekä esimerkiksi. Sisäi-seen intraan.

- **Raskaus**
  - Hammasröntgentutkimuksissa säteily on hyvin vähäistä.
  - Jos kuvantaminen on tarpeen, raskaus ei ole este kuvantamiselle (ham-maslääkäri/potilas tekee päätöksen)
- **Hyvän kuva ja lähetteen kriteerit**
  - kuvalevyn kunto
  - asettelut
  - esimerkki kuva oikeaoppisesta kuvantamisesta
- **Sädeannokset ja sädesuojelu**
- Kilpirauhasen suojaaminen (lyijykauluri tai lyijyhartiasuoja)
esimerkki.

Intraoraalikuvantaminen 70kV	Suojaustarve 2 m
Bite-wing	8mA ja 0,2 s

OPTG kuvantaminen 85kV	Suojaustarve 1 tai 2 m
optg	8mA ja 18 s.

- **Kartiokeilatietokonetomografialaite (KKT)**

7.5 Aseman vastuut ja velvollisuudet

- **Kuvantavan henkilöstön pätevyys**

Toiminnan harjoittaja	Tehtävä: Vastaa yleisesti toiminnan säteilyturvallisuudesta. Lupien hakeminen.
Lääketieteellisestä altistuksesta vastaava lääkäri	Tehtävä: Toimenpiteen oikeutuksen ja optimoinnin varmistus. Vaatus: Yleensä Radiologi tai iso-tooppiläätieteen erikoishammas-lääkäri

<p>Säteilyturvallisuusvastaava (STV)</p>	<p>Tehtävä: huolehtii säteilysuojelun toteuttamisesta.</p> <p>Usein perehdyttää tutkimuksen suorittajat työpaikkakohtaisesti.</p> <p>Vaatus: Osaamisalalle soveltuva pohjakoulutus, säteilysuojakoulutus ja riittävä työkokemus (hammaslääkäri, lääkäri, röntgenhoitaja)</p> <p>STUK myöntää STV pätevyyden enintään 5-vuodeksi kerrallaan.</p>
<p>Lähettävä hammaslääkäri</p>	<p>Tehtävä: Oikeutusarviointi ja lähteen tekeminen. Annettava riittävästi tietoa ja ohjeita tutkimuksen suorittajalle.</p>
<p>Tutkimuksen suorittaja (röntgenhoitaja, hammashoitaja, suuhygienisti)</p>	<p>Tehtävä: Suorittaa kuvantaminen lähteen ja annetun ohjeistuksen mukaisesti.</p> <p>Vaatus: koulutus, työpaikkakohtainen perehdytys</p>
<p>Opiskelijat</p>	<p>Tehtävä: Suorittaa kuvantaminen lähteen ja annetun ohjeistuksen mukaisesti (mahdollisesti jatkuvasti ohjautusti/valvotusti).</p> <p>Oikeudet ja velvollisuudet ovat samat kuin muilla säteilytyötä tekevillä.</p> <p>Vaatus: Tulee olla 18-vuotta täyttänyt (16-vuotta täyttänyt voi osallistua säteilylähteiden käyttöön, kun se on tarpeen ammattilaisen koulutuksensa vuoksi)</p> <p>koulutus, työpaikkakohtainen perehdytys</p>

- Röntgenlaitteiden huolto ja korjaus
- Säteilyturvallisuuspoikkeamat
  - Ennaltaehkäisy (tunnistaminen, riskien arviointi ja toimintaohjeet)

- Läheltä piti tapahtumat
  - Tapahtuman kulun kirjaaminen
  - Tapahtumasta ilmoittaminen vastaavalle johtajalle ja muille tahoille
  - Pelastustoimet
- **Laadunvalvonta**
    - [STUK opastaa: Hammasröntgentoiminnan laadunvalvonta ja kuvaushuoneen säteilysuojaus](#)
    - Kirjallisesti laadunvalvonta
  - **Hammasröntgenlaitteiden tekninen laadunvalvonta**
    - Testit (turvallisuus- ja toiminta testit) määräaikavälein
    - Tekniset testit
    - Dokumentointi
    - Potilasannoskeräys
  - **Itsearviointi**
    - Vuosittain (toiminnan-, tapojen ja kokemuksen tarkastelua)
    - 4-vuoden välein sisäinen kliininen auditointivelvoite
    - 6–8-vuoden välein ulkoinen kliininen auditointivelvoite

7.6 Koulutukset

Jotta säteilyn käyttöä voidaan harjoittaa turvallisesti, kaikilla toimintaan harjoittavilla tulee olla riittävästi osaamista. Työnantaja on velvollinen järjestämään perehdytyksen ja tarvittavat koulutukset henkilökunnalle säteilyn käyttöön varten.

- Velvollisuus huolehtia, että henkilökunnalla, joka osallistuu säteilytoimintaan omaa riittävästi perustietoa säteilystä.
- Velvollisuus varmistaa, että henkilökunnan osaamista ylläpidetään säännöllisesti. Lisäksi osaamista tarvittaessa täydennettävä, jos menettelyt muuttuvat.
- Velvollisuus dokumentoida henkilökunnan suoritetut koulutukset.

5-vuoden aikana täydennyskoulutusta on saatava;

Työntekijäryhmä	Tuntia
Säteilyturvallisuusvastaava (STV)	10 t
Lähettävä lääkäri	8 t
Tutkimuksen suorittaja (hammashoitaja, röntgenhoitaja, suuhygienisti)	20 t
Radiologi	40 t

*Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoivasta säteilystä 1033/2018 §8

8 Palo- ja pelastussuunnitelma

Henkilökunnan ja asiakkaiden turvallisuus on tärkeää ja siksi vastaanotolla on hyvä olla palo- ja pelastussuunnitelma, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä vaaroja ja suunnitella hätä- ja onnettomuustilanteiden toimenpiteitä.

Pelastussuunnitelman laatiminen perustuu pelastuslakiin ([379/2011](#)) ja valtion neuvoston asetus pelastustoimesta ([379/2011](#)). Työnantajan velvollisuus on laatia pelastussuunnitelma yhdessä kiinteistön omistajan kanssa.

Varsinaista valmista pelastussuunnitelmamallia ei ole, mutta sen olisi hyvä pitää sisällyksenä:

Esimerkki.

- **Vaarojen ja riskien tunnistaminen**
- **Rakennuksen ja toimintatilojen turvallisuusjärjestelyt**
- **Ensiapu ohjeet**
- **Ohjeet onnettomuuksien välttämiseksi**
- **Mahdolliset muut toimet, joita kohde voi toteuttaa omissa varautumisessaan**

8.1 Käyttöönottotarkastus

Ennen toiminnan aloittamista hyvinvointialueen viranhaltija tulee tarkistamaan tilat ja laitteet. Tilat ja laitteet tulee olla asianmukaiset niin, että potilasturvallisuuteen liittyvät seikat on otettu suunnitellussa/toteutuksessa huomioon.

Viranhaltija toimittaa tarkastuksen yhteydessä palvelun tuottajalle tarkastuskertomuksen. Tarkastuskertomuksen tulee allekirjoittaa yksikön vastaava hammaslääkäri.

Tarkastuksia voidaan tehdä myös, jos edellisestä tarkastuksesta on kulunut pitkä aika tai toiminnassa/tilassa/laitteissa on tapahtunut huomattavia muutoksia (Valvira 2023).

9 Jätehuolto

[Jätelaki 646/2011](#) ja [Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012](#) ohjaavat jätehuoltoa ja jätehuollon käytäntöä Suomessa. Suun terveydenhuolto noudattaa samat jätelainsäädännön vaatimukset, kuin yleinen terveydenhuolto ja muut toimialat.

Suunterveydenhuollon toiminnassa syntyy yhdyskuntajätteen lisäksi erityis- ja vaarallisia jätteitä. Käytössä ovat erilaisia lääkkeitä potilaiden hoidossa ja kivunlievityksessä, kuten suun kautta otettavat tabletit, voiteet ja pakallisesti käytettävät aineet. Nämä lääkeaineet voivat olla haitallisia ympäristölle, mikäli niitä ei käsitellä asianmukaisesti ja turvallisesti. [Ympäristöministeriön asetus 1129/2001](#) tarkentaa, mitkä jätteet luetaan vaaralliseksi jätteeksi terveyden huollossa. [Tässä](#) lisää terveydenhuollon jätelajittelusta.

9.1 Erityisjäte

Tapaturmavaarallinen jäte on viiltävä ja pistävä erityisjäte eli särmäjäte, joka voi aiheuttaa haittaa jätteen käsitelijoille ja ympäristölle. Tämä jätetyyppi sisältää teräviä esineitä, kuten neulat, ruiskut, kirurgiset veitset ja lasiampullit. Edellä mainitut jätteet voivat aiheuttaa pisto- ja viiltotapaturmia, mikäli niitä käsitellään väärin. Nämä jätteet pakataan turvallisuusstandardin BS 7320 mukaiseen särmäastiaan astiamerkkiin saakka.

Erityisjäte	Käsittelytapa
Tapaturmavaarallinen jäte	
Neulat, ruiskut, veitsenterät	Väljästi särmäisastiaan, astiamerkin saakka.
Tyhjät ampullit	
Terävä lasi	

9.2 Vaarallinen jäte

9.2.2 Lääkejäte

Lääkejätteen kuuluvat vanhentuneet, väärin säilytetyt tai muuten käyttökelvottomat lääkeaineet. Lääkepakkauksen ilmoitetun voimassaoloajan päättymisen jälkeen, lääke ei ole enää turvallista käyttää. Lääkkeitä, jotka eivät ole oikein säilytetty, ei saa käyttää ja ne on hävitettävä asianmukaisesti.

9.2.3 Amalgaamijäte

Amalgaamipaikkausmateriaali koostuu elohopeasta, hopeasta, tinasta ja kuparista. Suomessa amalgaamin käyttö on vähentynyt, tarkoituksena on loppua kokonaan vuoteen 2030 mennessä ja se korvataan yhä enemmän yhdistelmämuovilla. Amalgaamijätettä muodostuu amalgaamipaikkojen tai -hampaiden poiston yhteydessä.

9.2.4 Röntgentoiminnan jäte

Röntgentoiminnassa syntyvä jäte, kuten kelvottomat, naarmuuntuneet filmit, kehite- ja kiinniteliukset kuuluvat vaarallisen jätteeseen. Filmijäte varastoidaan osaston jätahuoneessa, liuosjätteet varastoidaan vaarallisten jätteiden tiloissa.

9.2.5 Paristot

Paristot ja akut tulee niiden sisältämien vaarallisten aineiden vuoksi kerätä ja käsitellä erikseen. Paristojen navat tulee teipata, ennen niiden laittamista kierrätysastiaan, tällöin estetään mahdolliset oikosulut, jotka voivat johtaa tulipaloon. Vaurioituneet ja vuotavat paristot on laitettava muovipussin.

Vaarallinen jäte	Käsittelytapa
Lääkejäte	Säilytetään lukitussa tilassa, siten ettei sekoitu käytössä oleviin lääkkeisiin. Noudettava apteekin antamia ohjeita.
Amalgaamijäte	Tiivis kierrätysastia, selkeät sisällön merkinnät.
Röntgentoiminnan jäte	Tiiviit kierrätysastiat, selkeät sisällön merkinnät.
Paristot	Navat teipattuna, vuotavat paristot ja akut suojataan muovipussilla. Keräysastiaan merkitään ”Akku- ja paristojäte”

9.3 Tietosuojattava jäte

Tietosuojattava jäte sisältää henkilökohtaista, arkaluonteista ja luottamuksellista tietoa. Tämän tyyppistä jätettä ei saa laittaa tavallisen paperikeräysastiaan, se on käsiteltävä ja hävettävä huolellisesti ja asianmukaisesti, jottei se joudu väärin käsiin.

Tietosuojattava jäte vietään lukolliseen tietoturva-astiaan, joka sijaitsee _____.

9.4 Yhdyskuntajäte

Jätteiden lajittelussa hammashoidon toimipisteessä on noudettava paikkakunnalla voimassa olevat kierrätysjärjestelmiä ja jätehuollon määräyksiä. Hammasklinikan toimipisteessä tuotetaan yllä mainitun jätetyyppien lisäksi erityyppistä yhdyskuntajätettä, kuten sekajäte, paperi, kartonki, muovi ja biojäte. Jätteiden lajittelu vähentää ympäristöhaittoja ja samalla lisää kierrätävien materiaalien arvoa ja mahdollisuutta hyötykäyttöön.

Yhdyskuntajäte	Käsittelytapa
Sekajäte	
Kartonki	
Paperi	
Muovi	
Biojäte	

10 Tietosuoja

10.1 Yleisesti tietosuojasta

Tietosuoja on henkilötietojen suojelemista ja se ohjaa henkilötietojen käsittelyä. Lainsäädäntö [Tietosuojalaki 1050/2018](#) ja [yleinen tietosuoja-asetus \(EU\) 2016/679](#) (GDPR) määrittelevät säännöt, jotta henkilötietojen käsittely on turvallista, oikeuden- ja lainsäädännönmukaista. Tietojen käsittelyssä tulee noudata erityistä huolellisuutta ja varovaisuutta.

10.2 GDPR

General Data Protection Regulation on vuonna 2018 voimaan tullut tietosuoja-asetus, joka sääntelee henkilötietojen käsittelyä ja varmistaa henkilötietojen suojan. Se antaa rekisteröidylle enemmän hallintaa omista tiedoista ja asettaa tiukat säännöt ja vaatimukset henkilötietoja käsitteleville organisaatiolle. [Tästä](#) löytyy lisätietoa EU yleisestä tietosuoja-asetuksesta.

10.3 Tietosuojavastaava

Tietosuojavastaava neuvoo ja ohjaa organisaation tietosuojakysymyksissä. Hän valvoo henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaohjeiden noudattamiseen ja raportoi organisaation johdolle. Lisäksi hän toimii yhteishenkilönä rekisteröidyn ja valvontaviranomaisen välillä. Tietosuojavastaavaan tulee olla helposti saatavilla yhteyttä. Tietosuojavastaavan nimen ilmoittaminen on vapaaehtoista ja päätös siitä jää organisaation harkintaan.

[Lue lisää](#) tietosuojavastaavan asemasta ja tehtävistä.

Organisaation tietosuojavastaava	
Yhteystiedot	

10.4 Lokitietojen tarkastus ja selvityspyyntö

Lain [784/2021](#) nojalla potilaalla on oikeus pyytää palvelutuottajalta lokitietoja eli tietoja siitä kuka on saanut potilastietoja ja millä perusteella. Lokitiedot on toimitettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä. Yli kahden vuoden vanhoja lokitietoja ei anneta ilman erityistä syytä. Potilasasiakirjojen lokitiedot säilytetään 12 vuotta, aikamäärän kuluessa, lokitiedot hävitetään.

Potilas voi tehdä tietopyynnön missä tahansa toimipisteessä täyttämällä tulostettu tietopyyntölomake tai tekemällä pyynnön sähköisesti, silloin tulee käyttää vahvaa tunnistusta, eli pankkitunnistusta.

10.5 Tietosuojaohjeet

Työnantaja on velvollinen laatia selkeät tietosuojaohjeet, dokumentit ja koulutukset, jotta henkilökunnan on mahdollista toteuttaa tietosuojakäytäntöä omissa työtehtävissään.

Tietosuojaohjeet löytyvät _____.

10.6 Tietoturvaloukkaus

Tietoturvaloukkaus on tilanne, jossa henkilötiedot joutuivat väärin käsiin, ovat tuhoutuneet, hävinneet, luvattomasti muuttaneet tai tietoihin pääsi taho ilman käsittelyoikeutta.

Tietyissä tapauksissa rekisteripitäjä on ilmoitusvelvollinen tietoturvaloukkauksesta noudattamalla EU:n yleistä tietosuoja asetusta. Ilmoitus tehdään tietosuojavaltuutetun toimistoon.

[Ohje tietoturvaloukkausten ilmoitusvelvollisuudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa \(pdf\)](#)

10.6.2 Toimintaohjeet tietoturvaloukkaustilanteessa

- Dokumentoi tietoturvaloukkaus ja arvioi riski:

- Kun havaitset mahdollisen turvaloukkauksen, dokumentoi se huolellisesti.
- Arvioi, minkälainen riski voi aiheutua loukkauksen kohteena olevalle henkilölle: ei riskiä, riski, korkeariski.
- Määritä, mitä toimenpiteitä on tehtävänä: tietoturvaloukkauksen dokumentointi, ilmoitus valvontaviranomaiselle, ilmoitus rekisteröidylle.

- Ilmoita valvontaviranomaisille 72 tunnin sisällä:

- Ilmoitus tehdään silloin, kun tietoturvaloukkauksesta henkilötiedot ja oikeudet ovat vaarantuneet.
- Ilmoita viipymättä ja mahdollisuuksien mukaan 72 tunnin sisällä, kun loukkaus havaittiin, noudattaen rekisteripitäjän ohjeita.
- Ilmoitus voi tehdä sähköisesti [täältä](#).
- Jos ilmoitus ei ole tehty määrätyssä ajassa, rekisteripitäjän on annettava tietosuojavaltuutetun toimistolle perusteltu selitys viivästymiselle.

- Ilmoitus rekisteröidylle

- Ilmoitus tehdään viivästyttä silloin, kun loukkaus aiheuttaa korkean riskin.
- Ilmoituksen tulee olla selkeä ja yksinkertainen. Rekisteripitäjän on kerrottava loukkauksen luonteesta, mahdollisista seurauksista ja tehdyistä toimenpiteistä.
- On annettava tietosuojavastavan yhteystiedot, jotta rekisteröity voi saada lisää tietoa.
- Viranomainen voi määrätä tekemään ilmoituksen rekisteröidylle.
- Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos loukkauksen riski ei ole korkea, muut tilanteet käsitellään [tietosuoja-asetuksen 34 artiklan 3 kohdassa](#).

10.7 Potilasasiakirjat

10.7.2 Potilastietoja koskeva tarkastuspyyntö, oikaisu, täydennys ja poisto

EU yleisen tietosuoja-asetuksen [EU 2016/679](#) nojalla rekisteröidyillä on oikeus häntä koskevien tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, täydennyksen ja poistoon.

Lainsäädäntö velvoittaa säilyttämään potilastietoja tietyn ajanjakson ajan, tällöin potilastietojen poistaminen ei ole usein mahdollista.

Kaikki pyynnot tulee lähettää kirjallisesti tietosuojavastaavalle. Lomake on saatavilla mistä tahansa toimintayksiköstä.

10.7.3 Potilastietojen luovuttaminen sivullisille

Potilastiedot ovat luottamuksellisia ja niitä voi luovuttaa sivullisille vain potilaan luvalla tai jos tietoja pyydetään lainsäädännön perusteella.

Myös potilaan omaiset luetaan sivullisiksi henkilöiksi, ilman potilassuostumusta potilastietoja ei saa luovuttaa.

10.7.4 Potilastietojen pyytäminen muista hoitopaikoista.

Potilastietojen pyytäminen muista hoitopaikoista vaati asiakkaan tai hänen edustajansa suostumusta. Potilastietojen on oltava tarpeellinen hoidon kannalta. Pyydettyjä potilastietoja saa käsitellä hoitoon tai palvelun tuottamiseen osallistuvat ammattihenkilöt. Lisätietoa löytyy [STM sivuilta](#).

10.7.5 Potilaan puolesta asioiminen

Mikäli täysi-ikäinen potilas ei voi vammaan, mielenterveyden häiriön tai muun syyn vuoksi tehdä itsenäisiä päätöksiä hoidostaan, hoito lain 785/1992 perusteella tulee suunnitella yhteisymmärryksessä hänen lähiomaisensa tai laillisen edustajansa kanssa.

Alaikäisen potilaan tapauksessa on arvioitava, kykeneekö potilas päättämään hoidosta vai onko vastuu edelleen hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa.

Toisen puolesta asioimiseen tarvitaan valtakirja tai suostumus, jossa määritellään mahdollisimman tarkasti valtuutetun oikeudet asioimiseen.

Valtakirja puolesta-asiointiin löytyy täältä.

10.7.6 Ohjeet potilastietojen käsittelystä ja luovuttamisesta

Tietosuojalainsäädäntö asettaa vaatimukset henkilötietojen käsittelylle. Tietoja käsiteltävä lainmukaisesti, läpinäkyvästi ja turvallisesti. Tietoja kerätään käyttötarkoituksen mukaisesti ja tarpeellisissa suhteissa. Epätarkat ja virheelliset tiedot korjataan välittömästi. Tiedot säilytetään niin kauan, kuin niitä tarvitaan alkuperäiseen tarkoitukseen.

Potilastietojen oikeaoppisen käsittelyä voi varmistaa osallistumalla organisaation henkilökunnalle suunnattuihin verkkokursseihin ja koulutuksiin.

Ohjeet löytyvät _____

[Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 94/2022](#) 21 § mukaan potilasasiakirjojen luovutuksen yhteydessä, potilasasiakirjoihin tulee tehdä merkintä mitä tietoja, milloin, kenelle on luovutettu, kuka on tietojen luovuttaja ja millä perusteella tiedot on luovutettu.

Tietojen luovuttajan on varmistettava, että pyytäjällä on tiedonsaantioikeus ja luovutus tapahtuu turvallisesti.

Epävarmoissa tilanteissa kannattaa kääntyä esimiehesi, tietosuojavastaavan tai lakimiehen puoleen.

10.7.7 Asiakirjojen hävittäminen

Potilasasiakirjojen hävittämistä ohjaa Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 94/2022. Potilasasiakirjat hävitetään, kun niiden säilytysaika on kulunut umpeen tai ei ole enää tarvetta hoidon näkökulmasta. Potilasasiakirjoja säilytetään joko pysyvästi tai 12 vuotta kuolemasta tai 120 vuotta syntymästä, ellei kuolemasta ole tietoa.

Asiakirjat hävitetään välittömästi ja noudattaen ohjeita ja erityistä huolellisuutta. Sähköisten asiakirjojen hävittämisestä tulee tehdä merkintöjä arkistoon.

Asiakaskirjojen hävittämisen ohjeet löytyvät _____.

Lähteet

Antola, Maritta & Krans-Brendenberg Maria & Luukkanen, Tanja & Ojanperä, Kaija & Rauramo, Päivi & Tolvanen, Markku 2022. Esihenkilöiden perehdyttäminen – keskeinen lainsäädäntö tutuksi. Työturvallisuuskeskus. Opas. <<https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/08/Esihenkilo%CC%88iden-perehdyttaminen.pdf>>. Viitattu 6.10.2023.

Ekokymppi. Terveystietojen jätteen. Tietopankki. <<https://www.ekokymppi.fi/tietopankki/terveydenhuollon-jatteet.html>>. Viitattu 9.10.2023

Encore Ympäristöpalvelut. Tietoturvariskien varmistaminen tietosuojapaperin hävityksen. Päivitetty 6.10.2021. <<https://encorepalvelut.fi/2021/10/06/tietoturvariskien-varmistaminen-tietosuojapaperin-havitys/>>. Viitattu 6.10.2023.

EU yleinen tietosuojalainsäädäntö. Annettu 27.4.2016. <<https://www.privacy-regulation.eu/fi/index.htm>>. Viitattu 10.10.2023.

Fimea. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus määräys 6/2012. Sairaala-apteekin ja lääkekeskuksen toiminta. <https://www.fimea.fi/documents/160140/764653/22690_Maarays_6_2012.pdf>. Viitattu 11.10.2023.

Halmetoja, Anne 2021. PKV-lääkkeet ja huumaavat lääkeaineet. Verkkokurssi. Duodecim. Oppiportti. Viitattu 2.10.2023.

Helsingin kaupunki. 2015: Hygieniasuunnitelma. Helsingin suun terveydenhuolto. <<https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/23/236ac68b499bec7853943509beb7ef9ae2bb7a6e.pdf>>. Viitattu 1.10.2023

Huumausainelaki 373/2008. Annettu 30.5.2008. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>>. Viitattu 9.10.2023.

Jätelaki 646/2011. Annettu Helsingissä 17.6.2011. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>>. Viitattu 9.10.2023.

Kemiallisten tekijöiden riskien hallinta. Työsuojelu.fi. Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. <<https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/kemialliset-tekijat/riskien-hallinta>>. Viitattu 9.10.2023.

Käkilehto Taina. 2023. Valokovettaminen. Käypähoito. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. <<https://www.kaypahoito.fi/nix02589>>. Viitattu 14.10.2023.

Laine, Niina 2021. Turvallinen lääkehoito hoitotyössä. Verkkokurssi. Duodecim. Oppiportti. Viitattu 2.10.2023.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021. Annettu Helsingissä 27.8.2021. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210784>>. Viitattu 8.10.2023.

Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista 629/2010. Annettu Naantalissa 24.6.2010. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100629#Pidm46494958748032>>. Viitattu 15.10.2023.

Laukkanen, Emilia & Ruokkoniemi, Päivi 2021. Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:6. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162847/STM_2021_6.pdf>. Viitattu 1.10.2023.

Lääkehoidon osaaminen verkossa. Love. <<https://laakeosaaminen.fi/#kurssit>>. Viitattu 9.10.2023.

Lääkehoito. Aluehallintovirasto. <<https://avi.fi/asioi/viranomainen/ohjaus-ja-neuvonta/laakehoito>>. Viitattu 9.10.2023.

Opetushallitus 2023. Tietosuojavastaavan nimittäminen, asema ja tehtävät. <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tietosuojavastaavan-nimittaminen-asema-ja-tehtavat>>. Viitattu 9.10.2023.

Pelastustoimi. Pelastussuunnitelman laatiminen. <<https://pelastustoimi.fi/asiointi/pelastussuunnitelma>>. Viitattu 10.10.2023.

Potilasturvallisuusopas: potilasturvallisuuslainsäädännön ja -strategian toimeenpanon tueksi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80154/b6783c8b-f465-403b-85f7-90f92f4c971f.pdf?sequence=1>>. Viitattu 14.10.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoivasta säteilystä 1033/2018. Annettu Helsingissä 22.11.2018. <<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181044>>. Viitattu 15.10.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä 1088/2010. Annettu 2.12.2010. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101088>>. Viitattu 9.10.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 16 ja 25 §:n muuttamisesta 347/2015. Annettu Helsingissä 26.3.2015. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150347>>. Viitattu 9.10.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta 992/2019. Annettu Helsingissä 19.9.2019. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190992>>. Viitattu 9.10.2023.

STUK. Hammasröntgentutkimukset. Säteilyturvakeskus. <<https://stuk.fi/hammasrontgentutkimukset>>. Viitattu 14.10.2023.

STUK. Lainsäädäntö ja ohjeet. Säteilyturvakeskus. <<https://stuk.fi/lainsaadanto-ja-ohjeet>>. Viitattu 14.10.2023.

STUK. Mitä säteily on? Säteilyturvakeskus. <<https://stuk.fi/mita-sateily-on>>. Viitattu 14.10.2023.

STUK. Röntgentilojen säteily suojaus terveydenhuollossa ja eläinlääkinnässä. Säteilyturvakeskus. <<https://stuk.fi/rontgentilojen-sateily suojaus>>. Viitattu 14.10.2023.

STUK. Säteilyn käyttö lääketieteessä. Säteilyturvakeskus. <<https://stuk.fi/sateilyn-kaytto-laaketieteessa>>. Viitattu 14.10.2023.

STUK. Turvallisuusluvan edellytyksiä. Säteilyturvakeskus. <<https://stuk.fi/turvallisuusluvan-edellytyksia>>. Viitattu 14.10.2023.

Stuklex. 2023: Säteilylain nojalla annetut määräykset (S-sarja). STUKin määräykset. <<https://www.stuklex.fi/fi/maarays#sateilylain1>>. Viitattu 14.10.2023.

Säteilylaki 859/2018. Annettu Helsingissä 9.11.2018. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180859#Pidm46494958297232>>. Viitattu 14.10.2023.

Tartuntatautilaki 2016/1227. Annettu Helsingissä 21.12.2016. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161227>>. Viitattu 10.10.23

Terveydenhuoltolaki 1326/2010. Annettu 30.12.2010. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#a1326-2010>>. Viitattu 14.10.2023.

Tietoturvaloukkaukset. Tietosuojavaltuutetun toimisto. <<https://tietosuoja.fi/tietoturvaloukkaukset>>. Viitattu 12.10.2023.

Tolonen, Kirsti 2021. Lääkäri ja turvallinen lääkehoito. Valvira. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Päivitetty 27.10.2021. <<https://www.fimea.fi/documents/160140/758926/Kirsti+Tolonen+27102021.pdf/decc4b26-0610-04a0-7926-6c4184f610ed?t=1636717023272>>. Viitattu 1.10.2023.

Valtioneuvoston asetus huumausaineiden valvonnasta 548/2008. Annettu Helsingissä 28.8.2008. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080548>>. Viitattu 9.10.2023.

Valtioneuvoston asetus ionisoivasta säteilystä 1034/2018. Annettu Helsingissä 22.11.2018. <<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181034>>. Viitattu 15.10.2023.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012. Annettu Helsingissä 19.4.2012. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120179#Pidm46494957638832>>. Viitattu 9.10.2023.

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 715/2001. Annettu Helsingissä 9.8.2001. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010715>>. Viitattu 9.10.2023.

Valvira. 2023. Ohje yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajille. Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontavirasto. Ohje. <<https://www.valvira.fi/documents/14444/236786/Ohje+Valvira.pdf/22cb0b41-5ee4-475a-870f-a9f3333a58e8?t=1641204897232>>. Viitattu 6.10.2023.

Vantaan suun terveydenhuolto. 2021: Suun terveydenhuollon hygienia- ja välihuolto-ohjeet. Vantaan kaupunki. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/STHL%20hygienia-%20ja%20v%C3%A4linehuolto-ohje_%2024.11.2021.pdf>. Viitattu 29.9.2023.

Välimaa, Hannamari 2016. Ohje suun terveydenhuollon yksiköiden tartunnantorjuntaan. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkojulkaisu. Julkaistu Helsingissä. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131746/Ohjauk%202016_22_Suun%20terveydenhuolto_vs_2018.pdf?sequence=6&isAllowed=y>. Viitattu 15.10.2023.

Ympäristöministeriön asetus yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta. Annettu Helsingissä 22.11.2001. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011129>>. Viitattu 14.10.2023.